

Галина ПРИСТАЙ,

orcid.org/0000-0003-0356-6635

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри порівняльної педагогіки і методики викладання іноземних мов

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

(Дрогобич, Львівська область, Україна) *hprystai@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті проаналізовано особливості формування й розвитку іншомовної соціокультурної компетентності школярів із метою визначити напрям і розкрити особливості методики застосування соціокультурних текстів на уроці іноземної мови в старшій школі. У процесі дослідження застосовано метод критичного аналізу вітчизняної і зарубіжної методичної, педагогічної, лінгвістичної та психологічної літератури у процесі характеристики принципів формування та критеріїв оцінювання рівня сформованості соціокультурної компетентності; метод теоретичного аналізу допоміг з'ясувати структуру соціокультурної компетентності; метод систематизації й узагальнення використано в процесі аналізу результатів дослідження. У статті з'ясовано зміст і узагальнено структуру аналізованої компетентності та описано взаємозалежність усіх її складових частин: країнознавчої, лінгвокраїнознавчої, соціолінгвістичної, стратегічної й соціально-психологічної. Установлено, що соціокультурна компетентність – це якісна характеристика знань, умінь і навичок, украй необхідних особистості для міжкультурного спілкування згідно з вимогами комунікативної поведінки. Охарактеризовано чинники, які впливають на принципи й критерії відбору соціокультурних навчальних матеріалів, а саме вимоги чинної навчальної програми з іноземних мов для 10–11-х класів ЗНЗ, умови організації навчання й форми роботи на занятті. Крім того, окреслено основні принципи формування аналізованої компетентності, детально охарактеризовано критерії добору автентичного матеріалу відповідно до їхньої структури, змісту й обсягу. Проаналізовано критерії (когнітивний, операційно-функціональний, емоційно-оцінний), згідно з якими оцінюється рівень засвоєння соціокультурної компетентності старшокласників. Доведено, що соціокультурний навчальний матеріал сприяє створенню автентичного соціокультурного простору, розвиває вміння аналізувати зразки мовної поведінки в рідній та іноземній мовах, покращує комунікативні навички та мовну компетентність, підвищує мотивацію учнів до вивчення іноземної мови.

Ключові слова: структура соціокультурної компетентності, соціокультурний матеріал, методичні принципи та критерії, міжкультурна комунікація.

Halyna PRYSTAI,

orcid.org/0000-0003-0356-6635

Ph.D. in Philology, Associate Professor;

Associate Professor at the Comparative Pedagogy and Methods

of Teaching of Foreign Languages Department

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *hprystai@gmail.com*

PECULIARITIES OF FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE SOCIOCULTURAL COMPETENCE OF HIGH SCHOOL STUDENTS

The article provides the analysis of peculiarities of the formation and development of high school students' foreign socio-cultural competence. The purpose of the article is to determine the direction and reveal the peculiarities of the methodology of application of socio-cultural texts in a foreign language lesson in high school. The method of critical analysis of domestic and foreign methodological, pedagogical, linguistic and psychological literature is used in the study of the principles of formation and criteria for assessing the level of socio-cultural competence of high school students; the method of theoretical analysis helped to clarify the structure of socio-cultural competence; the method of systematization and generalization was used in the process of analysis of research results. The article clarifies the content and generalizes the structure of the analyzed competence and describes the interdependence of all its components: cross-cultural, linguistic, sociolinguistic, strategic and socio-psychological. It is established that socio-cultural competence is a qualitative characteristic of knowledge, skills and abilities that are absolutely necessary for intercultural communication according to the requirements of communicative behaviour. The factors influencing the principles and criteria of selection of socio-cultural educational materials are characterized, namely the requirements of the school curriculum in

foreign languages for grades 10–11, as well as the conditions of organization of education and forms of work in class. In addition, the basic principles of formation of the socio-cultural competence are outlined; the criteria for selection of authentic material in accordance with their structure, content and scope are analyzed in detail. The criteria (cognitive, operational-functional, emotional-evaluation) are characterized, according to which the level of mastering the socio-cultural competence of high school students is assessed. It is proved that socio-cultural educational material determines the creation of an authentic socio-cultural space, develops the ability to analyze patterns of language behaviour in native and foreign languages, and improves communication skills and language competence, increases students' motivation to learn a foreign language.

Key words: *the structure of socio-cultural competence, socio-cultural material, methodical principles and criteria, intercultural communication.*

Постановка проблеми. Створення Нової Української Школи детермінує зародження нової освітньої парадигми. Серед 10 ключових компетентностей чільне місце посідає спілкування іноземною мовою. Зокрема, важливим завданням шкільного курсу англійської мови є сформувати соціокультурну компетентність учня. Адже здатність осягнути «картину світу», вступати в діалог з носіями чужої культури – вагомий показник готовності особистості до міжкультурного спілкування.

З метою визначення місця соціокультурної компетентності в ієрархії сучасної концепції іншомовної освіти з'ясовано, що соціокультурна компетентність (далі – СКК) входить до складу іншомовної комунікативної компетентності. А сам процес формування СКК ґрунтується на комунікативному підході до вивчення іноземної мови, зокрема на ідеї про те, що успішне засвоєння мови можливе за умови змістовного спілкування учнів у класі, застосовуючи природні стратегії оволодіння мовою. У такому разі уроки стають особисто зорієнтовані, з широкими можливостями використання автентичного матеріалу. Під час навчання іноземної мови залучають культурологічну/національну компоненту, яка охоплює знання про країну, мова якої вивчається, її історію, звичаї, культуру.

Аналіз досліджень. Вітчизняні та зарубіжні вчені пропонують різні визначення поняття й сутності змісту СКК. Одні дослідники розуміють соціокультурну компетентність як сукупність соціокультурних знань про країну, мова якої вивчається, досвіду спілкування, особистісного ставлення до фактів національної культури й належним оволодінням способами застосування мови (Бобильова, 2006: 47). Інші вважають, що соціокультурна компетентність – це поєднання знань, умінь, навичок, здібностей і якостей, сформованих під час підготовки учнів до міжкультурного спілкування (Верещагін, 1983: 24). Заслужує на увагу трактування цього поняття в особистісному аспекті, а саме оволодіння кодом. Причому це вміння добирати код культурного й морального нормування відповідно до ситуації

(Квасник, 2008: 157). Деякі дослідники переконані, що СКК – це сукупна властивість, притаманна особистості. Ця компетентність засвідчує теоретичну й практичну готовність особистості до соціокультурної діяльності. Особливості її вияву полягають у позитивному ставленні до спілкування та співдії, а міцні знання й уміння сприяють вирішенню соціокультурних завдань (Жукова, 2007: 7). А, скажімо, І. Закір'янова стверджує, що СКК – це поєднання складових частин: внутрішньої та зовнішньої. До першої зараховують особистісну зрілість учня: вміння робити обґрунтований вибір, підтримувати міжособистісні зв'язки зі співрозмовниками. До другої належить зовнішній компонент: вміння організувати спілкування. Отже, структура СКК містить не лише соціокультурні особливості, а й долучає до ефективної соціокультурної взаємодії прогнозування та проектування (Закір'янова, 2006: 9). На думку професора С. Ніколаєвої, особливість оволодіння СКК полягає в здатності добирати мовні форми, застосовувати їх згідно з контекстом, простежуючи зв'язки між мовами та явищами суспільного життя (Ніколаєва, 2010: 12–15).

Реферування праць зарубіжних учених засвідчило, що сам термін *соціокультурна компетентність*: 1) трактують як здатність до належної взаємодії в повсякденному житті з метою підтримки соціальних стосунків (Ян ван Ек, 2001: 95); 2) вважають, що СКК реалізується через ефективну взаємодію одне з одним, пізнаючи при цьому чужий спосіб життя (Байрам, 1997); 3) розглядають СКК як, по-перше, показник рівня знань соціокультурного контексту, застосовуючи іноземну мову; по-друге, як досвід комунікації за різних соціокультурних обставин (Савін'йон, 2002: 9).

Мета статті: визначити напрям і розкрити особливості методики застосування соціокультурних текстів на уроці іноземної мови в старшій школі. Досягнення визначеної мети передбачає вирішення таких завдань: 1) з'ясувати зміст та узагальнити структуру соціокультурної компетентності; 2) схарактеризувати принципи формування й критерії відбору дидактичного матері-

алу соціокультурного спрямування; 3) уточнити критерії оцінювання рівня сформованості соціокультурної компетентності старшокласників. Для з'ясування структури СКК використано метод теоретичного аналізу; під час дослідження принципів формування та критеріїв оцінювання рівня сформованості СКК старшокласників послуговувалися методом критичного аналізу вітчизняної й зарубіжної методичної, педагогічної, лінгвістичної та психологічної літератури; у процесі аналізу результатів дослідження застосовано метод систематизації й узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Як засвідчив обстежений матеріал, більшість вітчизняних і зарубіжних науковців вирізняють дві базові складові частини СКК – соціальну й культурну. Крім того, процес формування СКК безпосередньо впливає на розвиток особистості, самореалізацію, стратегічне вміння вибудовувати стосунки з партнерами. Погоджуючись з вищезгаданими визначеннями й трактуваннями, дотримуємося погляду, що СКК – це якісна характеристика знань, умінь і навичок, украй необхідних особистості для міжкультурної комунікації згідно культурних і соціальних норм комунікативної поведінки. Розглянемо структуру СКК у трьох вимірах – освітньому, розвиваючому та практичному.

З освітнього погляду цю компетентність розглядаємо як поєднання двох компетентностей – *країнознавчої* та *лінгвокраїнознавчої*. Перша з них охоплює знання про культуру країни, мова якої вивчається, та загальновідомі факти з різних галузей науки і життя – географії, економіки, державного устрою, історії, звичаїв і традицій. Друга компетентність відповідно передбачає засвоєння й розуміння учнями особливих ознак мовленнєвої (традиційні мовні формули) та немовленнєвої (жести, міміка) поведінки носіїв мови за певних умов спілкування. Іншими словами, лінгвокраїнознавча компетенція спонукає до засвоєння учнями так званих фонових знань, тобто інформації й фактів про країну та її культуру, лінгвокраїнознавчий мінімум слів. Більш того, сюди належать вміння порівнювати такі особливості з явищами рідної культури та відповідно коригувати свою мовну поведінку.

Наступний вимір – розвиваючий. Без сумніву, процес викладання іноземної мови має *стратегічну* спрямованість, адже стимулює позитивну мотивацію щодо вивчення мови та культури чужого народу. Старшокласники бажають вивчити іноземну мову заради досягнення певної мети (складання ЗНО, подорожі за кордон, спілкування з іноземцями онлайн, можливість читати

в оригіналі, дивитись іншомовні фільми тощо) чи завдяки позитивному ставленню до мови й культури народу, мова якого вивчається.

Третій критерій – практичний аспект СКК – охоплює *соціокультурну, соціолінгвістичну* та *соціально-психологічну* компетентності. Скажімо, соціокультурна компетентність – це інтегративне утворення, яке передбачає знання про національно-культурні особливості поведінки народу, норм етикету, а також здатність користуватися тими знаннями під час спілкування (Ніколаєва, 2010: 14). Соціолінгвістична компетентність – це знання про мовний етикет (фрази-привітання, прощання, запрошення тощо), вирази народної мудрості (прислів'я, приказки, крилаті вислови), мовні особливості людей різних соціальних прошарків та/або різної вікової групи. Сюди зараховують моделі мовленнєвої поведінки та вміння розуміти, виділяти їх у потоці мовлення та належно їх застосовувати. Соціально-психологічна компетентність – це психологічна готовність і бажання взаємодіяти з іншими, тобто відкритість до різноманітних соціальних взаємин, а також відсутність страху та впевненість у собі.

Процес формування й розвитку СКК має свої особливості під час вивчення англійської мови в старшій школі. Він спрямований на, по-перше, опанування різноманітних культурологічних тем про спосіб і стиль життя, освітні традиції, правила етикету, про етнічні та релігійні особливості країни, художню культуру тощо. По-друге, старшокласники вчать застосовувати в усному та писемному мовленні формули вираження власної думки, згоди чи незгоди, правила послідовності наведення аргументації та викладення причинно-наслідкових зв'язків.

З метою ефективного формування СКК в учнів старших класів учителю необхідно зважати на чинники, які зумовлюють принципи та критерії відбору навчальних матеріалів і критерії оцінювання рівня сформованості аналізованої компетентності. Перший фактор – вимоги чинної навчальної програми з іноземних мов для 10–11-х класів ЗНЗ, в якій, зокрема, зазначено, що зміст навчання полягає в оволодінні іноземною мовою і культурою народу задля формування готовності учнів до міжкультурної комунікації (Програма, 2017: 4). Другий фактор – умови організації навчання (аудиторне, позааудиторне, дистанційне) й форма роботи (індивідуальна, в парах, групова, фронтальна).

Для адекватного аналізу методичних *принципів* та *критеріїв* формування СКК з'ясуємо різницю між цими двома поняттями. Так, термін *прин-*

цип – фундаментальна засада будь-якої науки, яку сприймають як аксіому. Принцип у методиці навчання іноземних мов окреслює базові параметри і вимоги щодо рівня володіння певними компонентами дисципліни. Тлумачення терміна *критерій* в педагогіці багатозначне: 1) підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось (Словник, 2006); 2) кількісна міра деякого явища (Безпалько, 1989: 28–30); 3) якісна характеристика ефективності процесу, за допомогою якого оцінюється міра досягнення мети (Хіценко, 2016: 146).

Як засвідчив аналіз науково-методичної літератури з теми, у процесі аналізу та організації соціокультурного матеріалу для учнів старшої школи методисти радять дотримуватися таких принципів:

1. *Використовувати автентичний матеріал*, який був створений задля досягнення певної соціальної мети (привернути увагу, викликати захоплення чи обурення). Скажімо, газетні уривки допомагають зрозуміти обставини сьогодення, політичну чи культурну картину окремої мовної спільноти.

2. Матеріали повинні нести певний *соціокультурний підтекст* із метою розширення світоглядного потенціалу старшокласників.

3. Доцільно дотримуватися *тематичної цілісності*, а саме відбирати матеріали в межах тем, передбачених програмою.

4. З метою спонування до посиленої мовленнєвої діяльності врахування *принципу комунікативності* забезпечує розуміння мовного матеріалу, розвитку логічності викладу думок, формує естетичний смак.

5. Важливо зважати на те, щоб відібраний соціокультурний матеріал відповідав рівневі знань, умінь та навичок старшокласників. У цьому полягає принцип *посильності та доступності*.

6. Деякі дослідники виокремлюють *принцип відповідності змісту* дібраних текстів інтересам школярів. Згідно з ним враховуються інтереси учнів під час вибору теми, зважаючи на відповідність змісту віковим особливостям і життєвому досвіду (Корейба, 2010: 79–80).

7. *Принцип діалогу культур* передбачає аналіз автентичного культурознавчого матеріалу з дидактичною метою його залучення до навчальних програм і НМК. З його допомогою в учнів формується толерантність, емпатія, неупередженість, мовленнєвий і соціокультурний такт. Цей принцип дозволяє створити соціально-педагогічні й методичні умови для підготовки учнів до ролі культурного посередника при міжкультурній комунікації.

8. *Принцип пізнання й врахування культурних універсалій*. Унікальність кожної культури переда-

ється засобами мови; культуру народу, мову якого вивчають, не варто зіставляти чи порівнювати з рідною, адже такі дії породжують стереотипи. Згідно з цим принципом учень розширює свій кругозір, пізнаючи іншу культуру релятивно.

9. *Принцип домінування проблемних культурознавчих завдань*. На його основі учні осягають стратегії формування й розвитку СКК. Цей принцип спрямований на створення особливої моделі культурознавчої освіти за посередництва ІМ. Учні спонукають здійснювати пошук, систематизувати, узагальнювати й трактувати культурознавчу інформацію, водночас розвиваючи їхню полікультурну комунікативну компетентність та сприяє навичкам самоосвіти.

10. *Принцип культуропов'язаного співвивчення мов і культур*. Він передбачає нерозривність зв'язку мови й культури, дозволяє виділити культурну складову частину лексичних одиниць, граматичних форм, мовленнєвих актів. Під час засвоєння ІМ увагу звертають на зовнішні особливості предмета та їхні властивості, а також на контекст вживання. Цей принцип також уможливує поширення у світі правильного тлумачення рідної культури засобами ІМ.

11. *Принцип білінгвального навчання*. З позицій соціолінгвістичного підходу цей принцип враховує лінгвістичні особливості й культурологічні закономірності. Завдяки білінгвізму вдається описати мовні системи й структури двох мов (іноземної та рідної), простежити їхню взаємодію на різних рівнях мови. Комунікативно-культурознавчий компонент реалізується через сприйняття, продукування й взаємодію.

Охарактеризовані вище принципи мають вплив на характер вправ, методів і прийомів навчання з використанням матеріалів соціокультурного спрямування (газетних, журнальних текстів, поезії, книг, пісень, відео- та аудіоуривків тощо). Вони детермінують використання тих чи тих критеріїв – правил добору за певними якісними і кількісними ознаками. Нами визначено такі критерії: *тематичності, інформативності тексту, придатності змісту навчання, перспективності вивчення, читабельності, країнознавчої та соціокультурної цінності та критерій обсягу тексту*. Розгляньмо кожен окремо. Так, учителю варто упорядковувати лексичний матеріал відповідно до предметного змісту. Інформативність самого уривку характеризується логічністю, емоційністю та прагматичною спрямованістю досягнення навчальної мети (Вавіліна, 2012: 111). Без сумніву, що автентичні (а не штучно створені) тексти відповідають цілям навчання й цікаві учням. Вар-

тий уваги той факт, що такий матеріал не лише є чудовим засобом для розвитку умінь і навичок читання/аудіювання але й сприяє формуванню СКК. Сам текст повинен містити новий лексичний матеріал згідно з темою заняття, бути структурно чітким та помірно важким для читання (Berardo, 2006: 63). І, насамкінець, належне сприйняття інформації забезпечать тексти загальним обсягом 350–450 слів (дані вказано для старшокласників) (Програма, 2017: 21).

З'ясуємо критерії, згідно з якими оцінюється рівень засвоєння СКК. Услід за Л. Хіценко (Хіценко, 2016: 146–149), враховуючи психологічні та фізіологічні особливості учнів старших класів, виділяємо три основні критерії рівня сформованості СКК: когнітивний, операційно-функціональний, емоційно-оцінний. Розглянемо кожен зокрема.

Когнітивний (від лат. *cognitio* – пізнання, вивчення) критерій характеризує рівень засвоєння СКК старшокласниками відносно таких показників, як загальнокультурні знання (йдеться про культуру усного й писемного мовлення, про усвідомлення того, що соціальна й культурна приналежність впливають на поведінку людини); культурно-національні знання (про спосіб життя, моральні й етичні норми поведінки, про звичаї, традиції, культурні цінності певної країни); країнознавчі знання (про історію, політику, географію, природу, економіку); лінгвокраїнознавчі знання (йдеться про мовний компонент, достатній для належної інтерпретації прочитаного чи почутого, мовленнєвий компонент, наповнений лексикою національно-культурної семантики), та країнознавчий компонент (фонові знання певної мовної спільноти); соціолінгвістичні знання (про мовні правила спілкування, розуміння схожості / відмінності культур).

Операційно-функціональний критерій визначає здатність учня застосовувати на практиці знання про норми поведінки, уміння знаходити необхідну лінгвістичну / екстралінгвістичну інформацію й коректно її трактувати, правильно розрізнити й самостійно вживати конотативно

забарвлені лексеми в процесі комунікативної діяльності, уміння пристосовуватися в обставинах соціокультурної взаємодії.

Емоційно-оцінний критерій виражає якість відповідного сприйняття соціокультурних цінностей народу, мову якого вивчають. Він полягає в неупередженості, такті, спостережливості, бажанні й готовності до спілкування, усвідомленні власної культурної поведінки.

Контроль та оцінку знань та умінь старшокласників у процесі формування СКК здійснюють за допомогою тестів і різних педагогічних методів і прийомів. Скажімо, для діагностики когнітивного критерію застосовують метод педагогічного спостереження, країнознавчі тести, засвоєння прочитаного чи почутого перевіряють опосередковано – в дискусії чи діалозі. Для з'ясування рівня володіння операційно-функціонального показника, крім згаданих вище методів, рекомендують використовувати прийом аналізу твору, а для емоційно-оцінного критерію – анкету та метод самооцінки.

Висновки. Отже, соціокультурний навчальний матеріал детермінує залучення старшокласників у систему світової культури шляхом вивчення іноземної мови і виконує кілька функцій: 1) забезпечує розвиток базових мовних знань (лексичних, граматичних, орфографічних), адже містить тематичні лексичні одиниці, звороти, кліше, ідіоми; 2) удосконалює мовленнєву компетентність старшокласника в читанні/аудіюванні, а згодом і в говорінні (під час обговорення прочитаного, формулювання аргументів і висловлювання власної думки); 3) розширює фонові знання про сучасне політичне, соціально-економічне, культурне життя та стереотипи суспільства; 4) збагачує старшокласників соціокультурними та країнознавчими знаннями, вміннями та навичками шляхом залучення їх до природного мовного середовища.

Перспективами подальших досліджень вбачаємо детальне дослідження газетних матеріалів різної тематики, які ілюструють використання мови в природному соціальному контексті, мотивують учнів і враховують їхні соціокультурні інтереси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. М. : Педагогика, 1989. 192 с.
2. Бобылева Л.И. О критериях отбора социокультурного компонента содержания обучения будущих учителей иностранного языка. *Английский язык и англоязычные литературы: проблемы изучения и преподавания в начале XXI века*. Витебск, 2006. С. 47–49.
3. Вавіліна С.Г. Принципи і критерії добору текстів для навчання майбутніх журналістів професійно орієнтованого читання. *Вісник КНЛУ. Серія : Педагогіка та психологія*. 2012. С. 109–118.
4. Верещагин Е.М. Язык и культура. М. : Русс. язык, 1983. 269 с.
5. Жукова Т.А. Педагогическая технология формирования социокультурной компетентности будущих учителей : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Самара, 2007. 21 с.

6. Закір'янова І.А. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Київ, 2006. 23 с.
7. Квасник О.В. Педагогічні технології формування соціокультурної компетентності у майбутніх інженерів. *Науковий вісник Миколаївського державного університету : зб. наук. праць*. 2008. Т. 2. С. 154–160.
8. Корейба І.В. Методика навчання професійного читання майбутніх учителів німецької мови з використанням інтернет-ресурсів : дис. ...канд. пед. наук: 13.00.02. К., 2010. 286 с.
9. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 2. С. 11–17.
10. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10–11 класи. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/589/58921/inomezni-movi-10-11-19_09_2017.pdf. (дата звернення: 25.01.2021)
11. Словник-довідник з професійної педагогіки / за заг. ред. А.В. Семенова]. Одеса: Пальміра, 2006. 272 с.
12. Хіщенко Л.І. Критерії, показники та рівні сформованості соціокультурної компетентності. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 74(1). С. 145–150.
13. Berardo S. A. The use of authentic materials in the teaching of reading. *The Reading Matrix*. Vol. 6. No. 2. 2006. P. 60–69.
14. Byram M., Zarate G. *The Sociocultural and Intercultural Dimension of Language Learning and Teaching*. Strasbourg: Council of Europe Press, 1997. 41 p.
15. Savignon S.J. *Communicative Language Teaching: Linguistic Theory and Classroom Practice, Interpreting Communicative Language Teaching*. Yale University Press, 2002. 27 p. URL: <http://videa.ca/wp-content/uploads/2015/08/Communicative-language-teaching2.pdf> (дата звернення: 23.01.2021)
16. Van Ek J.A., Trim J.L.M. *Vantage*. Cambridge University Press, 2001. 187 p.

REFERENCES

1. Bepal'ko V.P. *Slagaemye pedagogicheskoy tehnologii* [Components of pedagogical technology]. M. : Pedagogika, 1989. 192 p. [in Russian].
2. Bobyleva L.I. O kriterijah otbora sociokul'turnogo komponenta soderzhanija obuchenija budushhij uchitelej inostranogo jazyka [On the selection criteria for the socio-cultural component of the teaching content of future foreign language teachers]. *Anglijskij jazyk i anglojazychnye literatury: problemi izuchenija i prepodavanija v nachale XXI veka*. Vitebsk, 2006. P. 47–49. [in Russian].
3. Vavilina S.H. Pryntsyipy i kryterii doboru tekstiv dlja navchannja maibutnikh zhurnalistiv profesiino orijentovanoho chytannja. [Principles and criteria for selecting texts to train future journalists in professionally oriented reading]. *Visnyk KNUU. Serija : Pedagogika ta psihologija*, 2012. P. 109–118. [in Ukrainian].
4. Vereshhagin E.M. *Jazyk i kul'tura* [Language and Culture]. Moscow: Russ. jazyk, 1983. P. 269. [in Russian].
5. Zhukova T.A. *Pedagogicheskaja tehnologija formirovanija sociokul'turnoj kompetentnosti budushhij uchitelej* [Pedagogical technology of the formation of sociocultural competence of future teachers] (Extended abstract of candidate's thesis). Samara, 2007. 21 p. [in Russian].
6. Zakirjanova I.A. *Formuvannja sotsiokulturnoi kompetentnosti u maibutnikh vchyteliv inozemnoi movy v protsesi profesiinoi pidhotovky* [Formation of socio-cultural competence of future foreign language teachers in the process of professional training] (Extended abstract of candidate's thesis). Kyiv, 2006. 23 p. [in Ukrainian].
7. Kvasnyk O.V. *Pedahohichni tekhnologii formuvannja sotsiokulturnoi kompetentnosti u maibutnikh inzheneriv* [Pedagogical technologies of formation of sociocultural competence of future engineers]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnogo universytetu : zb. nauk. prats*. 2008, №2. P. 154–160. [in Ukrainian].
8. Koreiba I.V. *Metodyka navchannja profesiinoho chytannja maibutnikh uchyteliv nimetskoj movy z vykorystannjam internet-resursiv* [Methods of teaching professional reading to future German language teachers using Internet resources]. (Candidate's thesis). Kyiv, 2010. 286 p. [in Ukrainian].
9. Nikolaieva, S.Yu. *Tsili navchannja inozemnykh mov v aspekti kompetentisnogo pidkhodu*. [Objectives of foreign language teaching in the aspect of competence approach]. *Inozemni movy*. 2010. № 2. P. 11–17. [in Ukrainian].
10. *Navchalni prohramy z inozemnykh mov dlja zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv i spetsializovanykh shkyl iz pohlyblenym vyvchennjam inozemnykh mov 10 – 11 klasy* [Foreign languages curricula for secondary schools and specialized schools with in-depth study of foreign languages in forms 10–11]. 2017. Retrieved from https://osvita.ua/doc/files/news/589/58921/inomezni-movi-10-11-19_09_2017.pdf [in Ukrainian].
11. Semenov A.V. (Ed.) *Slovyk-dovidnyk z profesiinoj pedahohiky* [Dictionary-reference book on professional pedagogy]. Odessa: Palmira. 2006. 272 p. [in Ukrainian].
12. Khitsenko L.I. *Kryterii, pokaznyky ta rivni sformovanosti sotsiokulturnoi kompetentnosti* [Criteria, indicators and levels of socio-cultural competence]. *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Pedahohichni nauky – Collection of scientific works of Kherson State University. Pedagogical sciences*. 2016. № 74 (1). P. 145–150. [in Ukrainian].
13. Berardo S.A. *The use of authentic materials in the teaching of reading. The Reading Matrix*. 2006. Vol. 6. No. 2, P. 60–69.
14. Byram M., Zarate G. *The Sociocultural and Intercultural Dimension of Language Learning and Teaching*. Strasbourg: Council of Europe Press, 1997. 41 p.
15. Savignon S.J. *Communicative Language Teaching: Linguistic Theory and Classroom Practice, Interpreting Communicative Language Teaching*. Yale University Press. 2002. Retrieved from <http://videa.ca/wp-content/uploads/2015/08/Communicative-language-teaching2.pdf>
16. Van Ek J.A., Trim J.L.M. *Vantage*. Cambridge University Press. 2001. 187 p.